

A Useful Implementation for Increasing Speaking and Writing Achievement of the Learners of Turkish: Strategy of Explanation with Different Words

Muhammet MEMİŞ *, Mete Yusuf USTABULUT **

Received date: 26.06.2020

Accepted date: 05.07.2021

Abstract

In this study, it was aimed to reveal whether the training of the explanation strategy with different words, which is thought to be a useful practice for continuing the communication without interruption in the moments that occur due to lack of vocabulary and threaten the verbal or written communication process, has a positive effect on the speaking and writing success of Turkish learners. For this purpose, an experimental training process of six (6) weeks was planned and the research was designed with a pretest/posttest control group quasi-experimental model. The study group of the research consists of forty (40) international students who learn Turkish in two classes at B2 level. The data were collected through the achievement test developed by the researcher. At the end of the research, it was understood that experimental training contributed learners to explain unknown words by using other words that they already know and improve the ability to continue speaking when encountering an unknown word during the conversation, to pursue the act of writing when the word or group of words are unknown that corresponds to what is intended to be expressed while writing a text in foreign language, to explain a word or situation by using various features of the word or situation and to be able to make longer sentences and explain the meaning to be produced in more detail. In addition, it was also understood that experimental training helped learners to score better in the speaking and writing sections of the exams.

Keywords: Strategy of explaining with different words, communicational strategies, speaking achievement, writing achievement, teaching Turkish to foreigners

* Ondokuz Mayıs University, Department of Turkish and Social Sciences Education, Samsun, Turkey, muhammet.memis@omu.edu.tr

** Bayburt University, Department of Turkish and Social Sciences Education, Bayburt, Turkey, meteustabulut@bayburt.edu.tr

Türkçe Öğrenenlerin Konuşma ve Yazma Başarısını Artırmak İçin Kullanılabilecek Faydalı Bir Uygulama: Farklı Kelimelerle Açıklama Stratejisi

Muhammet MEMİŞ* , Mete Yusuf USTABULUT**

Geliş tarihi: 26.06.2020

Kabul tarihi: : 05.07.2021

Öz

Bu araştırmada, kelime bilgisi eksikliğine bağlı olarak ortaya çıkan ve sözlü veya yazılı iletişim sürecini tehdit eden anlarda iletişimin sekteye uğramadan devam edebilmesi için faydalı bir uygulama olduğu düşünülen farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitiminin Türkçe öğrenenlerin konuşma ve yazma başarısı üzerinde olumlu bir etkisinin olup olmadığını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda altı (6) haftalık deneysel bir eğitim süreci tasarlanmış ve araştırma gerçek deneme modellerinden ön-test/son-test kontrol gruplu yarı deneysel model ile desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, ön-test uygulamasının sonuçlarına göre yansız olarak belirlenmiş olan B2 düzeyindeki iki sınıfta Türkçe öğrenen kırk (40) uluslararası öğrenciden oluşmaktadır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen farklı kelimelerle açıklama başarı testi aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonunda; deneysel eğitimin, konuşma sırasında bilinmeyen bir kelime ile karşılaşıldığında bu kelimeyi başka kelimeler kullanarak açıklama ve konuşmayı sürdürme becerisini geliştirme, yabancı dilde bir yazı yazarken ifade edilmek istenenleri karşılayan kelime ya da kelime grubunun bilinmediği zamanlarda yazma eylemini sürdürme, bir kelimeyi veya durumu çeşitli özellikleri kullanarak açıklama, daha uzun cümle kurabilme ve üretilmek istenen anlamı daha detaylı açıklayabilme hususlarında Türkçe öğrenenlere katkı sağladığı ve öğrenenlerin kur sınavlarının konuşma ve yazma bölümlerinden daha iyi puan almalarına yardım ettiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Farklı kelimelerle açıklama stratejisi, iletişim stratejileri, konuşma başarısı, yazma başarısı, yabancılara Türkçe öğretimi.

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Samsun, Türkiye, muhammet.memis@omu.edu.tr

** Bayburt Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Bayburt, Türkiye, meteustabulut@bayburt.edu.tr

1. Giriş

Günümüzde yabancı dil eğitimi, öğrenenlerin hedef dildeki dört temel dil becerisini eşit olarak geliştirebilmelerini ve bu becerileri etkili bir şekilde kullanabilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amacın gerçekleşebilmesi için yani bireyin tüm becerilerde ilerleyip hedef dilde etkili bir dil kullanıcısı olabilmesi için hedef dilin dil bilgisi kurallarını iyi derecede bilmesi ve bu dilde yeterli bir kelime hazinesine sahip olması gerekmektedir. Yabancı veya ikinci dil öğrenirken her düzey için ihtiyaç duyulan kelimeler ve dil bilgisi kuralları öğrenilmeden ve bu iki hususta belli bir yeterlilik düzeyine erişilmeden dil öğreniminin temel amacı olan dil becerilerini etkili biçimde kullanma hedefine ulaşmak mümkün değildir (Memiş, 2021). Örgün olarak sürdürülen dil öğretim sürecine ayrılan sınırlı süre, bu süre içerisinde sığdırılabilecek kelime sayısı, belli bir zaman diliminde zihnin öğrenilebileceği kelime kapasitesi ve hepsinden önemlisi öğrenmenin tamamıyla bireyin içsel bir süreci olması, yabancı dilde beceri geliştirme ve kelime öğretim çalışmalarının yanı sıra bireyin derste ve ders dışında kendi öğrenimini düzenlemesini mümkün kılan stratejileri kullanmasını zorunlu hâle getirmektedir (Memiş, 2019). Alan yazın incelendiğinde yabancı dil öğrenme stratejilerinin dil öğreniminde önemli bir yeri olduğu ve bu sürecin bir parçası olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Nation, 1990; Hedge, 2000). Dil öğrenme stratejileri, bilişsel ve sosyal psikolojinin boyutları dikkate alınarak çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır (Gu & Johnson, 1996; Schmitt, 1997; Oxford, 1990) ancak bu sınıflandırmalar birbirine oldukça benzerlik göstermektedir. Örneğin, Oxford'un (1990) dil öğrenme stratejileri sınıflandırmasında stratejiler, dolaylı ve dolaysız olmak üzere 2 temel başlıkta ele alınmış ve bellek, bilişsel, telafi, üstbilişsel, duyuşsal ve sosyal olmak üzere 6 farklı strateji türü tanımlanmıştır. Schmitt (1997) ise dil öğrenme stratejilerini, keşfetme ve pekiştirme stratejileri olarak iki kategoriye ayırmış ve bu kategorilerde tespit, sosyal, bellek, bilişsel ve üstbilişsel stratejiler şeklinde 5 alt boyut belirlemiştir.

Yukarıda belirtilen tüm bu stratejiler, bireyin dil öğrenim sürecinde ve sonrasında kullanabileceği etkinlik çeşitlerini kapsamaktadır. *Bellek stratejileri*, kelimelerin öğrenilerek bellekte depolanmasını, önceden öğrenilen kelimeler ile yenileri arasında ilişki kurulmasını ve bu kelimelerin hatırlanmasını sağlayan stratejilerdir. *Bilişsel stratejiler*, not alma, kelime defteri tutma, kelime listeleri hazırlayıp kullanma ve bunları sık sık tekrar etme gibi etkinlikleri kapsayan ve belleğin tazelenmesi esasına dayanan stratejilerdir. *Telafi stratejileri*, bir kelime hatırlanamadığında onun yerine geçebilecek nitelikte başka bir sözcüğü kullanma, bağlamsal ipuçlarını kullanarak anlamı tahmin etme, iletişimin sekteye uğramaması için zaman zaman ana dilinden yararlanma ve beden dilinden yardım alma gibi stratejileri içerir. *Üstbilişsel stratejiler*, öğrenme ihtiyacını belirlemek, materyal toplamak, çalışma yöntemi ve hızını belirlemek gibi öğrenenlerin kendi öğrenme sürecini planlama, düzenleme ve değerlendirmesine imkân tanıyan stratejilerdir. *Duyuşsal stratejiler*, bireyin öğrenme kaygısını azaltmak ve öğrenmeye yönelik tutumunu daha olumlu hâle getirmek için kullanabileceği müzik dinleyerek rahatlama, kendini ödüllendirme, kendini teşvik etme ve duygularını kontrol etmeye çalışma gibi stratejileri kapsar. *Sosyal stratejiler* ise öğrenenin hedef dilde iletişim kurmasını ve işbirliği yapmasını sağlayan soru sorma, hatalarının düzeltilmesini isteme, sınıf arkadaşlarıyla birlikte çalışma ve onlara yardım ederken öğrenme gibi stratejileri ihtiva eder (Oxford, 1990; Schmitt, 1997).

Sözü edilen bu stratejiler belli dil becerileri ve dilsel görevlerle bağlantılıdır (Oxford, 1994). Örneğin; dinleme sırasında çıkarım yapma; okuma sırasında tahminde bulunma; konuşma sırasında farklı sözcüklerle açıklama ve yazma sırasında yazdıklarını denetleme gibi stratejiler

kullanılır. Yabancı dil öğrenme stratejilerinin belirli dil becerileri ve dilsel görevlerle ilişkili olması noktasından hareketle araştırmacılar (Varadi, 1973; Tarone, 1977; Faerch & Kasper, 1983; Bialystok, 1990; Dörneyi 1995) özellikle iletişim sürecinin devam ettirilmesinde kullanılabilecek olan stratejileri tanımlamışlardır. İletişim stratejileri olarak adlandırılan bu stratejiler; “kaçınma ve indirgeme”, “kazanım ve telafi” ve “zaman kazanma” olmak üzere üç kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler altında yer alan stratejiler şu şekildedir:

Tablo 1. İletişim Stratejileri (Dörneyi, 1995, s. 58)

Kaçınma veya İndirgeme Stratejileri	
1	Mesajdan Vazgeçme: Dilsel zorluklardan ötürü mesajı yarım bırakmak
2	Konudan Kaçınma: Dilsel zorluk yaratabilecek kavram, konu veya içerikten kaçınma
Kazanım veya Telafi Stratejileri	
3	Dolaştırma/Farklı Kelimelerle Açıklama: Hedef nesneyi veya eylemi betimleme veya örneklendirme (Örneğin; tirbuşon yerine şişeleri açmak için kullandığınız şey demek)
4	Kestirim/Yaklaştırma: Hedef sözcükle mümkün olduğunca yakın bir anlama gelecek şekilde alternatif bir terim veya kelime kullanma (Örneğin; gemi yerine tekne demek)
5	Çok Amaçlı Sözcüklerin Kullanımı: Genel ve boş anlama sahip sözcük ögesini belirli bir sözcüğün eksik olduğu bağlamlara genişletmek (Örneğin; şey, nasıl diyorsunuz vb.)
6	Kelime Yaratma: Varsayılan bir kurala dayalı olarak hedef dilde var olmayan bir kelime yaratmak
7	Dilsel Olmayan Araçların Kullanımı: Mimikler, jestler, yüz ifadeleri ya da ses taklitlerini kullanmak
8	Birebir Tercüme: Ana dilindeki bir sözcüğü, deyimi, birleşik sözcüğü veya yapıyı, anadilden hedef dile doğrudan çevirmek
9	Yabancılaştırma: Ana dilindeki bir sözcüğü fonolojik ve/veya morfolojik olarak hedef dile uyarlamak
10	Dil Değiştirme: Ana dilindeki bir sözcüğü ana dilindeki telaffuzuyla veya üçüncü bir dildeki sözcüğü o dildeki telaffuzuyla hedef dilde kullanmak
11	Yardım İsteme: Konuşma partnerine dönerek doğrudan (bunu nasıl söyleriz?) veya dolaylı (tonlamayı değiştirme, duraklama, göz teması) olarak yardım istemek
Oyalama veya Zaman Kazanma Stratejileri	
12	Dolgu/Tereddüt Araçlarını Kullanma: Duraklamaları doldurmak için doldurma sözcükleri kullanmak ve düşünmek için zaman kazanmak (“yani”, “bir düşüneyim”, “aslında” vb.)

Yabancı veya ikinci dil öğrenim sürecinde öğrenenlerin anlatma becerilerini kullanmaya çalışırken en sık karşılaştığı ve çözüm aradığı sorunlardan biri yetersiz kelime hazinesine bağlı olarak ortaya çıkan uygun sözcüğü bulamama problemidir. Bu problem konuşma ve yazma becerilerinin gelişimini ve bu becerilerin etkili kullanımını engellemektedir. Oysa yukarıda verilen stratejiler incelendiğinde, örgün öğretim sürecinde öğrenenlerin bu sorunun üstesinden gelebilmelerine yardım edecek bir strateji bulunmaktadır. Türkçeye doğrudan çevirisi dolaştırma olan bu strateji daha doğru bir tanımlama ile *farklı kelimelerle açıklama stratejisi* şeklinde isimlendirilebilir.

Farklı kelimelerle açıklama ihtiyacı, bir olay, durum, fikir veya nesne ile ilgili söylenmek, anlatılmak, açıklanmak veya gösterilmek istenenleri karşılayacak sözcüksel öge veya ögelerin yokluğunda ortaya çıkar. Böyle bir durumla karşılaşıldığında kullanılması arzu edilen sözcüğü veya sözcükleri karşılayan olay, durum veya nesnenin özellikleri betimlenmeye, tarif edilmeye, gösterilmeye ve örneklendirilmeye çalışılır. Sözü edilen bu eylemler ihtiyaç anında bir dili ana dili olarak konuşan kişilerin büyük çoğunluğu tarafından fakat farklı düzeylerde gerçekleştirilir. Ana dili konuşurlarından farklı olarak bir dili yabancı veya ikinci dil olarak öğrenenlerin hedef dilde sözü edilen eylemleri yapabilmesi, bu eylemlerin gerektirdiği becerileri kazanabilmesi ve gerekli anlarda bu davranışları zorlama olmadan içgüdüsel şekilde uygulamaya koyabilmesi, sistemli bir eğitim-öğretim sürecini gerektirmektedir. Bu becerinin kullanımı üzerine yapılan araştırmalarda da ana dili konuşurlarının farklı kelimelerle açıklama stratejisini ana dili konuşuru olmayanlara göre daha yüksek yoğunlukta kullandıkları veya kullanmaya meyilli oldukları belirtilmektedir (Tarone 1986; Schullen & Jourdain 2000; Chen, 2006). Bu duruma sebep olarak ise bir olay, durum veya nesneyi farklı şekilde ifade edebilmek için o dilde “temel bir kelime hazinesine ve gramer bilgisine ihtiyaç olması” (Carter, 1983) gösterilmektedir.

Konuşma ve yazma sırasında kendini ifade etmek için gerekli olan kelimeyi veya kelime grubunu bilmeme ya da hatırlayamama anlarında, konuşma veya yazma sürecini devam ettirebilmek için elzem bir ihtiyaç olan farklı kelimelerle açıklama becerisi, iletişimin sekteye uğramaması, hedef dili öğrenme motivasyonu kaybının yaşanmaması ve öğrenme yılgınlığının oluşmaması açılarından farkındalık oluşturulması ve kazandırılması önem arz eden kritik bir beceridir. Farklı kelimelerle açıklama stratejisi olarak adlandırdığımız sözü edilen beceri, yabancı/ikinci dil öğrenme yeteneği ve ilgisi kuvvetli olan az sayıdaki bireyde kendi kendine ve zaman içerisinde belli bir düzeyde oluşabilmekte ise de büyük çoğunluğu oluşturan diğer grup öğrenenin uygulamalarında görülememektedir. Bu beceriye sahip olan öğrenenlerin ortak özelliklerine bakıldığında özellikle daha önce başka bir dil öğrenmiş, problem çözme becerisi yüksek olan ve sosyal olarak dışa dönük kişiler oldukları gözlemlenmektedir. Yine de bu özelliklerin birine veya birkaçına birden sahip olmak kendi kendine farklı kelimelerle açıklama becerisinin gelişebileceğinin garantisini vermemektedir. Bu açıdan, hem bu beceri konusunda bir farkındalığı olmayan öğrenenlere hem de sınırlı bir düzeyde içgüdüsel olarak bu beceriye sahip olan az sayıdaki yabancı dil öğrencilerine farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitimi verilmesinin, iletişim sürecini tehdit eden anlarda durumu kurtarmak için öğrenenlere faydalı bir beceri kazandıracağı düşünülmektedir. Bu düşüncenin doğruluğunu test etmek için bu araştırma kapsamında deneysel bir eğitim süreci tasarlanmış ve aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitimi alan deney grubu ile bu eğitimi almayan kontrol grubu arasında konuşma başarısı bakımından anlamlı bir fark var mıdır?
2. Farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitimi, B2 kur atlama sınavında konuşma başarısı bakımından anlamlı bir farklılaşmaya yol açmış mıdır?
3. Farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitimi alan deney grubu ile bu eğitimi almayan kontrol grubu arasında yazma başarısı bakımından anlamlı bir fark var mıdır?
  - 3.1. Farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitiminin, yazma sınavında kullanılan kelime sayısı üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?

4. Farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitimi, B2 kur atlama sınavında yazma başarısı bakımından anlamlı bir farklılaşmaya yol açmış mıdır?

4.1. Farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitiminin B2 kur atlama sınavı yazma bölümünde öğrencilerin kurdukları cümlelerde kullanabildiği kelime sayısı üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, gerçek deneme modellerinden ön-test/son-test kontrol gruplu yarı deneysel model ile gerçekleştirilmiştir. “Ön-test/son-test kontrol gruplu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney, öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grupta da deney öncesi ve sonrası ölçmeler yapılır. Modelde ön-testlerin bulunması deney öncesi benzerlik derecelerinin bilinmesine ve son-test sonuçlarının buna göre düzeltilmesine yardım eder” (Karasar, 2015, s. 97). “Yarı deneysel desen, bütün değişkenlerin kontrol altına alınmasının mümkün olmadığı eğitim alanındaki araştırmalarda, uygulama geçerliği yüksek bir modeldir” (Cohen, Manion & Morrison, 2007). Bazen araştırmanın yapılacağı ortamdaki kaynaklanan sebeplerden ötürü yapay gruplar oluşturulamayabilir. Bu durumda araştırmacı, hâlihazırdaki gruplardan yansız olarak birini deney diğeri ise kontrol grubu olarak atamak zorunda kalır (Büyüköztürk, 2017). “Sözü edilen duruma bağlı olarak yarı deneysel çalışmanın özelliği, grupların yansız seçimini kapsaması ancak katılımcıların gruplara yansız bir şekilde atanmaması” (Creswell, 2005) şeklinde açıklanabilir. “Başka bir ifadeyle, yarı deneysel yöntem katılımcıların deney ve kontrol gruplarına atanmasında rastgele dağılımın kullanılmadığı bir deney yaklaşımını içermektedir” (Creswell & Clark, 2008 akt. Melanlıoğlu, 2014). “Yarı deneysel desenin amacı da deneysel desenle aynıdır. Aralarındaki farklılık, yarı deneysel desende, kontrol ve deney gruplarının tesadüfen değil de ölçümlerle seçilmesidir” (Ekiz, 2003; Karasar, 2015). Bu araştırma, Türkçe öğretim merkezinde normal eğitim-öğretim çalışmaları devam ederken gerçekleştirilmek zorunda olduğu için deney ve kontrol grubunun yapay olarak oluşturulması mümkün olmadığından ön-testler sonucunda birbirine özdeş özellikler içeren iki grup deney ve kontrol grubu olarak atanmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, yapılan ön-test uygulamasının sonuçlarına göre yansız olarak belirlenmiş olan B2 düzeyindeki iki sınıfta Türkçe öğrenen kırk (40) uluslararası öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubunda yer alacak sınıfların ve öğrenenlerin seçiminde ayrıca B1 düzeyi kur sınavı da dikkate alınmıştır. Bu sınav sonucunda gerekli puanı alan ve bir üst kura geçen öğrenenlerin sınıfları ortalama bakımından karşılaştırılmış ve puan ortalamaları birbirine en yakın iki sınıf, aday sınıflar olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu iki sınıfa uygulanan ön-testin puanları karşılaştırılmış ve istatistiksel analize tabi tutulmuştur. Gerçekleştirilen analizin sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 2. Deney ve Kontrol Grubunun Ön-Test Puanlarına İlişkin t Testi Analiz Sonuçları

Sınav Türü	Grup	n	$\bar{X}$	Ss	Sd	$\bar{X}_f$	t	p*
Konuşma	Deney	20	26.25	9.746	38	.75	.245	.81
	Kontrol	20	25.75	9.634				
Yazma	Deney	20	30.75	12.169	38	.50	-.136	.89
	Kontrol	20	31.25	11.106				

Tablodaki veriler incelendiğinde, deney grubunda bulunan öğrenenlerin konuşma ve yazma ön-testlerinden elde ettikleri puanların ortalamasının konuşma için 26.25 yazma içinse 30.75; kontrol grubundaki öğrenenlerin puanlarının ortalamasının ise konuşma için 25.75 ve yazma için 31.25 şeklinde olduğu görülmektedir. İki grup arasında konuşmada .75, yazmada ise .50 puanlık bir fark bulunmaktadır. Deney ve kontrol grubundaki öğrenenlerin ön-testten aldıkları puanların anlamlı bir farklılığa işaret edip etmediğini ortaya çıkarmak için yapılan t testlerinde konuşma için .81, yazma için .89 değerlerine ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, t testinin yorumlanmasında kullanılan değerler açısından anlamlı bir farkı gösteren aralıkta bulunmadığından (.81/.89>.05) deney ve kontrol grupları arasında başarı seviyesi bakımından anlamlı bir farklılık bulunmadığı söylenebilir.

2.3. Uygulama ve Verilerin Toplanması

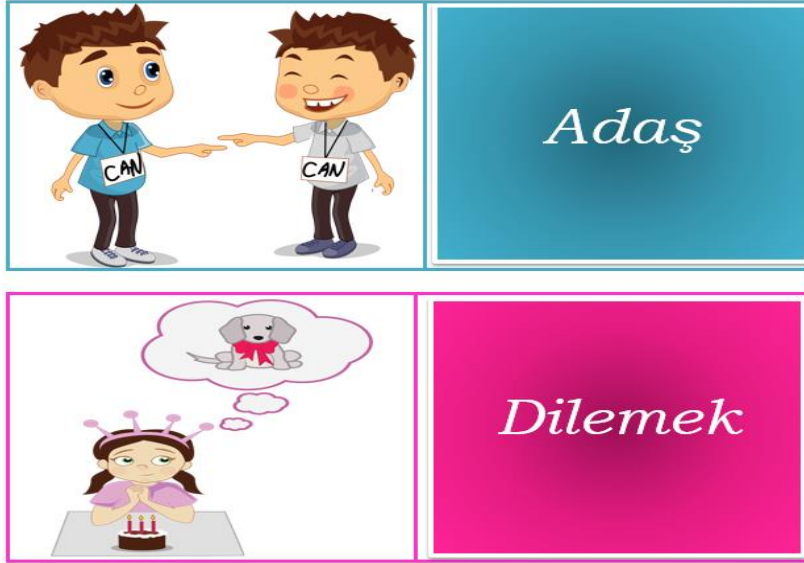
Araştırma kapsamında verilen farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitimi altı (6) hafta sürmüş ve haftada iki (2) saat olarak gerçekleştirilmiştir. Deneysel eğitime ayrılan iki ders saatinin bir (1) saati konuşma, bir (1) saati ise yazma dersleri sırasında bu becerinin nasıl kullanılacağına yönelik eğitim ile alıştırmaya ve uygulama çalışmalarına ayrılmıştır. B2 kuru boyunca devam eden eğitim sonunda öğrenenler toplam 12 saatlik bir eğitim almışlardır. Bu eğitim sürecinde öğrenenlere, betimleme ve farklı kelime ile açıklama stratejileri hakkında farkındalık geliştirmek üzere bu stratejiler tanıtılmış, stratejilerin kullanılması veya kullanılmaması hâlinde ne gibi sonuçlar doğuracağı açıklanmış, anlamlı ve etkili bir iletişim sürecinde nasıl yardımcı olabileceği anlatılmış ve örnek durumlar üzerinden stratejilerin kullanıma nasıl sokulacağı gösterilmiştir. Sonraki aşamada öğrenenleri stratejileri kullanmaya istekli hâle getirmek ve bu konuda onları cesaretlendirmek için stratejilerin kullanımını kolaylaştıracak bazı kelimeler, kalıp ifadeler, bağlaçlar ve edatlar öğretilmiştir. Daha sonra ise her dersin başında öğretici tarafından tekraren örnek iki uygulama yapılmış ve öğrenenlere farklı kelimelerle açıklama stratejisini kullanma imkânı bulacakları konuşma ve yazma görevleri verilerek eğitim süreci sürdürülmüştür. Öğrenenler kendilerine verilen kartları kullanarak konuşma ve yazma görevlerini tamamladığında öğretmen tarafından da aynı görevlere ilişkin son bir örnek yapılarak öğrenilenler pekiştirilmeye çalışılmıştır.

Eğitimin başarısını ölçmeye yönelik gerçekleştirilen uygulamalardan konuşma sınavında, öncelikle öğrenenlerden bir yüzünde kelime diğer yüzünde kelimenin anlamını yansıtan bir görsel bulunan kâğıtlardan birisini seçmeleri istenmiştir. Öğrenene seçtiği kâğıtta bulunan kelimeyi bilip bilmediği sorulmuştur. Kelimenin anlamını bilen öğrencilere “Bu kelimenin anlamını arkadaşın bilmiyor. Ona nasıl anlattırırın?” sorusu yöneltilmiş ve bu öğrenciden kelimeyi görsele bakmadan açıklaması istenmiştir. Eğer öğrenen kelimeyi açıklayamazsa kâğıdın arkasındaki görselle bakmasına izin verilmiş ve bir kez de bu şekilde denemesi istenmiştir. Eğer öğrenen kelimeyi seçtiğinde anlamını bilmediğini söylerse o zaman doğrudan görsele bakmasına izin verilmiş ve görselde bulunanlardan yola çıkarak bu kelimeyi tahmin etmesi, tahmin etmeye çalışırken de görseldeki özellikleri kullanması istenmiştir. Yazılı sınavda ise öğrenenlere kelimeler görselleriyle bir arada verilmiş ve öğrenenlerden ilgili kelimeleri başka sözcükleri kullanarak açıklamaları veya bunları açıklayan bir tanım oluşturmaları istenmiştir. Her iki sınav için öğrenenlere yüz (100) dakika verilmiştir.

2.3.1. Veri toplama araçları

Farklı Kelimelerle Açıklama Başarı Testi (FKABT): İlk olarak Türkçe öğrenenlerin bildikleri veya bilmedikleri sözcükleri, farklı kelimeleri kullanarak açıklayabilme becerisini ölçmek için çalışma grubunun bulunduğu dil düzeyi dikkate alınarak B1 ve B2 seviyeleri için uygun olan ve bu seviyelerdeki Türkçe öğretim setlerinde ortak olarak bulunan kelimeler arasından, yüz (100) sözcükten oluşan bir havuz oluşturulmuştur. İkinci aşamada kelime havuzunda yer alan sözcüklere öncelikle muhtemel açıklama ifadeleri yazılmış ve uygun görseller hazırlanmıştır. Daha sonra bu sözcüklerden hangilerinin öğrenenler tarafından açıklanabilir olduğu ile ilgili bir seçim yapmak üzere yabancılara Türkçe öğretimi alanında tecrübesi olan üç (3) uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen görüşler dikkate alınarak üç (3) uzmanın da üzerinde hem fikir olduğu kelimelerden kırk (40) tanesi başarı testine dâhil edilmiştir. Bu sözcüklerden yirmi (20) tanesinin konuşma, yirmi (20) tanesinin ise yazma sorusu olarak hazırlanmasına karar verilmiştir. Böylelikle, FKABT iki ayrı beceriye yönelik iki ayrı sınavdan oluşturulmuştur.

Konuşma Sınavı: Sözcükleri konuşma sırasında başka kelimeleri kullanarak açıklayabilme becerisini ölçmek için seçilen kelimeler, bir yüzüne kelimenin kendisi, diğer yüzüne ise anlamını açıklayan bir görselin bulunduğu kartlara basılmıştır. Testin uygulama aşamasında öğrenenlere verilen sözcüklerin içinde geçtiği bir cümle de örnek olarak söylenmiştir. Toplam yirmi (20) sorudan oluşan bu bölümde her bir doğru beş (5) puan olarak değerlendirilmiştir. Bu testten alınabilecek maksimum puan (100) yüzdür.

Görsel 1. Örnek Kartlar

Yazma Sınavı: Sınavın yazarak açıklama yapılmasını gerektiren bölümünde ise sözcükleri, yazma sırasında farklı kelimeleri kullanarak açıklayabilme becerisini ölçmek için bir sınav kâğıdı oluşturulmuştur. Bu kâğıtta, örnek bir uygulamanın peşine, seçilen görsel ve kelimenin yan yana bulunduğu bir bölümün devamına uygun boşluk bırakılmış ve öğrenenlerden verilen sözcüğü isterlerse görselden de yararlanarak betimlemeleri ve bunu açıklayan bir veya daha fazla cümle yazmaları istenmiştir. Toplam yirmi (20) sorudan oluşan bu bölümde her bir doğru beş (5) puan olarak değerlendirilmiştir. Bu testten alınabilecek maksimum puan (100) yüzdür. Sınav değerlendirilirken yapılan dil bilgisi hataları göz ardı edilmiş, yalnızca doğru anlamın ortaya çıkıp çıkmadığı esas alınmıştır.

Aşağıdaki görseli ve örnek cümleyi inceleyiniz. Sizce **gezgin** kelimesinin anlamı ne olabilir? **Gezgin** kelimesini kimler için söyleriz? Görselden ve örnek cümleden hareketle **gezgin** kelimesinin yerine kullanılabilecek kelimeleri veya bu kelimenin anlamını açıklayan cümleleri aşağıdaki boşluğa yazınız.

	<p>Örnek Cümle</p> <p>Genç ve meraklı gezgin yeni yerler göreceği için çok heyecanlı.</p>
<p>Gezgin</p>	<p>Örnek Uygulama</p> <p>Örnek 1: Gezme, görmek ve keşfetmek için seyahat eden kişi</p> <p>Örnek 2: Ülkeleri, şehirleri, tarihi yerleri ve doğal güzellikleri görmek için giden kimse</p> <p>Örnek 3: Çok seyahat eden kişi, yeni yerler görmek isteyen insan</p> <p>Örnek 4: Gezmeyi seven insan</p> <p>Örnek 5: Turist</p>

Görsel 2. Yazma Sınavı İçin Verilen Uygulama Örneği

Aşağıdaki görseli ve örnek cümleyi inceleyiniz. Sizce **göç etmek** kelimesinin anlamı ne olabilir? **Göç etmek** kelimesini ne zaman ve hangi durumda kullanırsınız? Görselden ve örnek cümleden hareketle **göç etmek** kelimesinin yerine kullanılabilecek kelimeleri veya bu kelimenin anlamını açıklayan cümleleri aşağıdaki boşluğa yazınız.

	<p>Örnek Cümle</p> <p>Kuşlar, her mevsim soğuk ülkelere göç eder.</p>
<p>Göç Etmek</p>	

Görsel 3. Yazma Sınavı Örnek Soru

Kur sınavları: Araştırmada verilen deneysel eğitimin, öğrenenlerin akademik başarıları üzerindeki etkilerini ölçmek için öğrenenlerin kur sınavlarında konuşma ve yazma bölümlerinden aldıkları puanlar da yardımcı bir ölçme aracı niteliğinde değişken olarak kullanılmıştır. Bu bölümlerden konuşma sınavının yalnızca puan ortalamaları; yazma sınavının ise puan ortalamalarının yanı sıra sınavda oluşturulan yazıların ihtiva ettiği kelime sayısı da bir bağımlı değişken olarak kabul edilerek incelenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Veri toplama araçları yardımıyla toplanan veriler üzerinde normal dağılım analizi yapılmış ve verilerin normal dağılım sergilediği anlaşıldığından analizler için parametrik testler kullanılmıştır. Bu doğrultuda, deney ve kontrol gruplarının sınavlardan elde ettikleri puanların karşılaştırılması ilişkisiz örneklemeler için t testi yardımıyla gerçekleştirilmiştir. "T testi, incelenen bir değişken açısından bir gruba ait ortalama değerinden önce belirlenen değerden farklı olup olmadığının, bağımsız iki grup arasında fark olup olmadığının ve herhangi bir grubun farklı koşullar altındaki tepkilerinde farklılığın olup olmadığının incelenmesinde kullanılan bir analizdir" (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2017, s. 254). Gruplar arasındaki başarı farkının ne kadarının verilen eğitimden kaynaklandığını tespit etmek için ise eta-kare analizi kullanılmıştır.

2.5. Çıkar Çatışması ve Etik Bildirimi

Çalışmanın yazım ve veri toplama sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Tüm katılımcılara araştırma ile ilgili bilgilendirilmiş onam formu sunulmuş ve çalışmanın verileri gönüllü katılım ilkesi temel alınarak toplanmıştır. Çalışmada Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Bu çalışmanın yazarları arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

3. Bulgular

Araştırma soruları çerçevesinde konuşma ve yazma becerilerine yönelik elde edilen veriler ve bu veriler üzerinde gerçekleştirilen analizlerin sonuçları aşağıda sunulmuştur:

Tablo 3. Araştırma Öncesinde Uygulanan Ön-Testlere Yönelik Gerçekleştirilen t Testi Sonuçları

Ölçme Aracı		Grup	n	$\bar{X}$	Ss	Sd	$\bar{X}f$	t	p*
Konuşma	Farklı Kelimelerle Açıklama Sınavı	Deney	20	26.50	9.74	38	.75	.24	.81
		Kontrol	20	25.75	9.63				
	B1 Kur Sınavı Konuşma Puanı	Deney	20	70.55	15.49	38	.50	.10	.92
		Kontrol	20	70.05	15.96				
Yazma	Farklı Kelimelerle Açıklama Sınavı	Deney	20	30.75	12.17	38	.50	-.14	.89
		Kontrol	20	31.25	11.11				
	Sınavda Kullanılan Kelime Sayısı	Deney	20	3.75	1.80	38	-.2	-.34	.73
		Kontrol	20	3.95	1.87				
	B1 Kur Sınavı Yazma Puanı	Deney	20	67.65	19.65	38	.50	-.09	.93
		Kontrol	20	68.15	15.61				
B1 Kur Sınavı Yazma Bölümü Cümlelerdeki Kelime Sayısı		Deney	20	7.05	2.37	38	-.1	-.13	.89

Tablo 3 incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki öğrenenlerin, uygulama öncesi yapılan testlerden ve sınavlardan elde ettikleri puanlar karşılaştırıldığında iki grup arasındaki başarı farkının en yüksek .75, en düşük -.1 puan olduğu görülmekte; tüm değişkenler için gerçekleştirilen t testi analizleri ise ön-testler sonucunda elde edilen puanların istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa işaret etmediği göstermektedir. Bu analizlerin p değerleri, *Farklı Kelimelerle Açıklama Sınavı Konuşma* bölümü için .81; *B1 Kur Sınavı Konuşma* bölümü için .92; *Farklı Kelimelerle Açıklama Sınavı Yazma* bölümü için .89; bu sınavda öğrenenlerin kullandıkları ortalama kelime sayısı için .73; *B1 Kur Sınavı Yazma* bölümü için .93 ve B1 kur sınavında

öğrenenlerin cümlelerindeki ortalama kelime sayısı içinse .89 olarak tespit edilmiştir. Bu değerler, uygulama öncesi yapılan tüm sınavlarda deney ve kontrol grupları arasında konuşma, yazma ve kullanabildikleri kelime sayısı bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmadığını göstermektedir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen deneysel işlemin katılımcıların konuşma becerilerine katkı sağlayıp sağlamadığını belirlemek amacıyla “Farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitimi alan deney grubu ile bu eğitimi almayan kontrol grubu arasında konuşma başarısı bakımından anlamlı bir fark var mıdır?” ve “Farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitimi, B2 kur atlama sınavında konuşma başarısı bakımından anlamlı bir farklılaşmaya yol açmış mıdır?” araştırma soruları doğrultusunda elde edilen veriler üzerinde gerçekleştirilen t testi analizlerinin sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 4. Verilen Eğitim Sonrasında Konuşma Becerisine Yönelik Uygulanan Son-Testlere Ait t Testi Sonuçları

Ölçme Aracı	Grup	n	$\bar{X}$	Ss	Sd	$\bar{X}f$	t	p*	n ²
Farklı Kelimelerle Açıklama Sınavı	Deney	20	57.75	11.75	38	27.50	8.53	.00	.66
	Kontrol	20	30.25	8.35					
B2 Kur Sınavı Konuşma Puanı	Deney	20	74.35	15.20	38	4.30	.87	.39	.02
	Kontrol	20	70.05	15.96					

Tablo 4'teki verilere bakıldığında, farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitimini alan deney grubundaki öğrenenlerin uygulama sonrası gerçekleştirilen başarı sınavından elde ettikleri puanların aritmetik ortalaması 57.75, bu eğitimi almayan kontrol grubundaki öğrenenlerin ortalamasının ise 30.25 olduğu görülmektedir. Deneysel uygulama sonrası yapılan sınavda iki grup arasında 27.50 ortalama puanlık bir başarı farkı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, altı hafta boyunca devam eden eğitim süreci sonrasında deney grubunun farklı kelimelerle açıklama sınavı konuşma bölümünden gösterdiği gelişim ortalama 31.25 puan; kontrol grubunun ise 4.5 puandır. Gerçekleştirilen t testi sonucu, deney ve kontrol grubu arasında ortaya çıkan başarı farkının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa işaret ettiğini göstermektedir ($t_{(38)}=8.53$, $p=.000$). Başarı düzeyinde tespit edilen anlamlı farklılığın ve iki grup arasındaki başarı puan farkının ne kadarının verilen eğitiminden kaynaklandığını belirlemek için yapılan etki büyüklüğü analizi, farklı stratejilerle açıklama stratejisi eğitiminin deney grubu lehine ortaya çıkan başarının istatistiksel olarak %66'sından sorumlu olduğunu göstermektedir. Bu değer, öğrenenlerin konuşma puanları üzerinde ortalama 18.15 puanlık bir artışa denk gelmektedir.

B2 kuru boyunca devam eden eğitimin kur sınavına elde edilen konuşma başarısına etkisi olup olmadığını anlamak için kur sınavı konuşma puanları da dikkate alınmıştır. Buna göre; deney grubundaki öğrenenlerin konuşma puanlarının aritmetik ortalaması 74.35 iken kontrol grubundaki öğrenenlerin konuşma puanlarının ortalaması 70.05 şeklindedir. Deney ve kontrol grubu arasında 4.30 ortalama puanlık bir başarı farkı hesaplanmıştır. Yapılan t testi sonucuna göre bu puan farkı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(38)}=0.87$, $p=.039$). Gerçekleştirilen etki büyüklüğü analizi, farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitiminin genel konuşma becerisi üzerinde %2 düzeyinde bir gelişime yol açtığını göstermektedir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen deneysel işlemin katılımcıların yazma becerilerine katkı sağlayıp sağlamadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analizlerin sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 5. Verilen Eğitim Sonrasında Yazma Becerisine Yönelik Uygulanan Son-Testlere Ait t Testi Sonuçları

Ölçme Aracı	Grup	n	$\bar{X}$	Ss	Sd	$\bar{X}_f$	t	p*	n ²
Farklı Kelimelerle Açıklama Sınavı	Deney	20	66.25	13.36	38	31.50	7.73	.00	.61
	Kontrol	20	34.75	12.41					
Sınavda Kullanılan Kelime Sayısı	Deney	20	6.85	2.03	38	2.80	4.87	.00	.38
	Kontrol	20	4.05	1.57					
B2 Kur Sınavı Yazma Puanı	Deney	20	72.85	16.96	38	2.90	.56	.57	.01
	Kontrol	20	69.95	15.39					
B2 Kur Sınavı Yazma Bölümü Cümlelerdeki Kelime Sayısı	Deney	20	7.80	2.74	38	.45	.57	.57	.01
	Kontrol	20	7.35	2.21					

Tablo 5'te görüldüğü üzere; farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitimi alan deney grubunun eğitim sonunda uygulanan başarı testinden elde ettiği puanların ortalaması 66.25 puan, bu eğitimi almayan kontrol grubunun ortalaması 34.75 puan şeklindedir. İki grup arasında 31.50 puanlık bir fark bulunmaktadır. Tespit edilen bu puanlar üzerinde gerçekleştirilen t testi sonucu, deney grubunun elde ettiği başarının iki grup arasında anlamlı bir farklılık oluşturduğuna işaret ettiğini göstermektedir ($t_{(38)}=7.73$, $p=.000$).

Katılımcıların aynı başarı testindeki her bir yazma sorusuna verdikleri yanıtta ortalama kaç kelime kullandıklarını tespit etmek için yapılan incelemede, deney grubunun her bir yazma sorusunda ortalama 6.85 kelime, kontrol grubunun ise ortalama 4.05 kelime kullandığı tespit edilmiştir. Gruplar arasında 2.80 ortalama kelime bir kullanım farkı bulunmaktadır. Gerçekleştirilen t testi, deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir fark oluştuğunu ortaya çıkarmıştır ($t_{(38)}=4.87$, $p=.000$). Bu sonuç, farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitiminin öğrenenlerin yazarken kullandıkları kelime sayısı üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir.

B2 kuru boyunca devam eden deneysel eğitim sonrasında, gerçekleştirilen farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitiminin Türkçe öğrenenlerin B2 kur atlama sınavı yazma bölümünden aldıkları puan üzerinde bir etki oluşturup oluşturmadığını tespit etmek için B2 kur sınavı sonuçları da değerlendirmeye alınmıştır. Veriler incelendiğinde; deney grubunun yazma sınavı ortalaması 72.85 puan, kontrol grubunun ise 69.95 puandır. İki grup arasında 2.90 puanlık bir fark hesaplanmıştır. Yapılan t testi bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığına işaret etmektedir ($t_{(38)}=0.56$, $p=.057$). Ancak altı haftalık bir eğitimin bile, öğrenenlerin genel yazma becerisi başarısı üzerinde ortalama 2.90 puanlık bir fark yaratması hem kısa hem uzun vadede bu eğitimin öğrenenlere oldukça faydalı olduğunu düşündürmektedir.

Farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitiminin öğrenenlerin yazarken kurdukları cümlelerdeki kelime sayısı üzerinde bir etkisi olup olmadığını belirlemek için öğrenenlerin B2 kur sınavında oluşturdukları metinler üzerinde yapılan incelemede, deney grubunun bir cümlede ortalama 7.8 kelime, kontrol grubunun 7.35 kelime kullandığı; iki grubu arasında ise bir cümlede kullanılan ortalama kelime sayısı için .45 kelime bir fark olduğu belirlenmiştir. Gerçekleştirilen analiz bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığını ortaya çıkarmıştır ($t_{(38)}=0.57$, $p=.057$). Yine de iki grup arasında deney grubu lehine oluşan yarım puanlık fark, farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitiminin yazılı cümlelerde kullanılan kelime sayısının artmasına katkı sağladığı söylenebilir.

Yazma puanları üzerine gerçekleştirilen etki büyüklüğü analizlerine göre farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitiminin, farklı kelimelerle açıklama yazma sınavındaki başarı farkı

üzerinde %61; bu sınavda kullanılan kelime sayısı farkı üzerinde %38; B2 kuru yazma sınavını başarıları üzerinde %1 ve kur sınavı yazma bölümünde yer alan cümlelerdeki kelime sayısı farkı üzerinde %1 düzeyinde olumlu etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

4. Tartışma ve Sonuç

Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde, öğrenenlerin konuşma ve yazma sırasında kendilerini ifade etmek için gerekli olan kelimeyi veya kelime grubunu bilmemeleri ya da hatırlayamamaları hâlinde, konuşma veya yazma sürecini devam ettirebilmeleri için işe koşabilecekleri bir strateji olan farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitiminin, Türkçe öğrenenlerin konuşma ve yazma başarılarına katkısı olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

Farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitimi hem konuşma başarı testinden hem de eğitimin sürdürüldüğü B2 kurunun sonunda yapılan kur sınavı konuşma bölümünden elde edilen başarı puanlarını artırmış, yapılan analiz de deney grubunun başarı puanlarındaki artışın anlamlı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Verilen bu eğitimin başarı artışı üzerindeki etkisinin de %66'lık bir oranda yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar bir arada değerlendirildiğinde, farklı kelimelerle açıklama eğitiminin, konuşma sırasında bilinmeyen bir kelime ile karşılaşıldığında bu kelimeyi başka kelimeler kullanarak açıklama ve konuşmayı sürdürme becerisini geliştirdiği, Türkçe öğrenenlerin konuşma başarılarını artırdığı ve kur sınavlarından daha iyi puan almalarına yardım ettiği ifade edilebilir.

Verilen eğitimin yazma başarıları üzerindeki etkisine bakıldığında, farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitimi alan deney grubunun hem bu araştırma kapsamında geliştirilen başarı testinden hem de kur sonunda yapılan sınavın yazma bölümünden kontrol grubuna göre daha yüksek başarı elde ettiği görülmüştür. Kazanılan yeni beceri sayesinde deney grubundaki öğrenenlerin kontrol grubundakilere karşı gösterdiği üstünlüğün anlamlı bir üstünlük olduğunu yapılan analizler de ortaya koymuştur. Gerçekleştirilen etki büyüklüğü hesaplaması sonucunda, gruplar arasındaki yazma başarıları farkının %61'inin farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitimi sayesinde oluştuğu anlaşılmıştır.

Farklı kelimelerle açıklama stratejisini kullanabilen öğrenenlerin yazma sırasında kullandıkları toplam kelime sayılarında ve bir cümlede kullandıkları ortalama kelime sayılarında da bu stratejiyi kullanmayanlara göre önemli düzeyde bir artış olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, verilen eğitimin öğrenenlerin kendilerini yazılı olarak ifade ederken daha fazla sayıda cümle kullanmalarına ve daha uzun cümle kurabilmelerine yardımcı olduğunu göstermektedir. Ortaya çıkan tüm sonuçlar bir arada değerlendirildiğinde, farklı kelimelerle açıklama eğitiminin, yabancı dilde bir yazı yazarken ifade edilmek istenenleri karşılayan kelime ya da kelime grubunun bilinmediği zamanlarda yazma eylemini sürdürme, bir kelimeyi veya durumu çeşitli özellikleri kullanarak açıklama, daha uzun cümle kurabilme ve üretilmek istenen anlamı daha detaylı açıklayabilme hususlarında öğrenenlere katkı sağladığı söylenebilir.

Türk alan yazınında farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitiminin etkileri üzerine yapılan ilk çalışma olma özelliği taşıyan bu araştırmada elde edilen sonuçlar, uluslararası alan yazında yabancı dil öğretimi çerçevesinde gerçekleştirilen birçok araştırmanın sonucu ile (Baradeyah & Farrah, 2017; Campillo, 2006; Scullen & Jourdan, 2000; Salomone & Marsal, 1997) uyumlu görünmektedir. Bu araştırmalarda da farklı kelimelerle açıklama stratejisi eğitiminin, özellikle konuşma becerisine önemli katkılarının olduğu rapor edilmiştir. Alan yazında yer alan

çalışmalardan (Kellerman, 1991; Liskin-Gasparro 1996; Salazar, 2006; Schullen & Jourdain, 2000; Tarone, 1983; Yule, & Tarone, 1991; Yule, & Tarone, 1997) elde edilen diğer sonuçlara bakıldığında, farklı kelimelerle açıklama stratejisinin konuşma akışını sürdürme, iletişimi devam ettirme ve problemleri kelime hazinesi ile başa çıkma konusunda etkili bir araç olduğu; stratejinin rahatça ve gerektiğinde tereddüt etmeden, otomatik olarak kullanılabilmesi için kısa süreli bir eğitim yerine uzun vadede etkinliklere dayanan bir anlayışta öğretilmesinin daha doğru bir yöntem olacağı; bu stratejinin kullanılabilmesi için hedef dilde muhakkak belirli bir dilbilimsel temele, gramer bilgisine ve temel kelime hazinesine sahip olunması gerektiği, bu sebeple de orta-ileri seviyede öğretilmesinin daha uygun olacağı belirtilmektedir.

Yabancı/ikinci dil öğrencilerinin kelime hazinesi yetersizliğine bağlı olarak konuşma ve yazma sırasında ortaya çıkan sorunlarla baş etme yollarından biri olarak gördüğümüz farklı kelimelerle açıklama stratejisi, özellikle otantik iletişim ortamlarında iletişimin devam ettirilebilmesi için hayati öneme sahiptir. Kullanım konusunda yeterli seviyeye gelindiğinde bu strateji, iletişim sürecinde tereddüt edilmesini veya bloke olunmasını engelleyen bir rol üstlenir. Bu açıdan Türkçeyi yabancı ve ikinci dil olarak öğrenenlere farklı kelimelerle açıklama stratejisinin öğretiminin ve kullanımının özendirilmesi hem öğrenenlerin kişisel başarı ve gelişimleri hem iletişimin kalitesi hem de öğretim sürecinin daha nitelikli hâle getirilmesi için gereklidir. Bu nedenle, hâlihazırda Türkçe öğretimi sırasında eğitimi yapılmayan ve öğretim setlerinde alıştırma düzeyinde dahi yer verilmeyen farklı kelimelerle açıklama stratejisinin bir an önce Türkçe öğretim sürecine dâhil edilmesi yerinde olacaktır.

Öğretmenler de yeni kelimeleri öğretirken ya da bir kelimeyi açıklarken mutlaka bu stratejiden yararlanmalı, kelimelerin anlamını özellikle temel düzeyden sonra bir resim göstererek veya öğrenenlerin bildiği dildeki karşılığını söyleyerek doğrudan vermemelidir. Bu strateji kullanımı ile birlikte öğrenenler kelime öğrenirken de fazladan anlaşılabilir dilsel girdi alabilecekler ve farklı kelimelerle açıklama stratejisinin işe koşumunu sürekli bir şekilde ve uygulamalı olarak görebileceklerdir. Farklı kelimelerle açıklama stratejisinin ayrıca, öğrenenlerin konuşmaya akıcılık kazandırma ile daha detaylı ve uzun cümle kurabilme becerilerinin geliştirilmesi konusunda da faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Baradeyah, N. & Farrah, M. (2017). The impact of using asking for clarification and circumlocution speaking strategies on enhancing the speaking. *Studies in Linguistics and Literature*, 1(2), 86-111.
- Bialystok, E. (1990). *Communication strategies: A psychological analysis of second-language use*. Oxford: Blackwell.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Campillo, P. S. (2006). The use of circumlocution in the foreign language context. *Porta Linguarum*, (5), 7-15.
- Carter, R. (1983). A note on core vocabulary. *Nottingham Linguistic Circular*, (11), 39-51.
- Chen, Y. F. (2006). Foreign language learning strategy training in circumlocution. *Journal-Chinese Language Teachers Association*, 41(3), 261-265.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. New York: Taylor and Francis.
- Creswell, J. W. (2005). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. London: Sage Publications.

- Creswell, J. W. & Clark, V. L. (2008). *Designing and conducting mixed methods research*. USA: Sage Publications.
- Dornyei, Z. (1995). On the teachability of communication strategies. *TESOL Quarterly*, 29(1), 55-85. <https://doi.org/10.2307/3587805>.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş: Nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Faerch, C. & Kasper, G. (1983). *Strategies in interlanguage communication*. London: Longman.
- Gu, Y. & Johnson, R. K. (1996) Vocabulary learning strategies and language learning outcomes. *Language Learning Journal*, 46(4), 643-679.
- Hedge, T. (2000). *Teaching and learning in the language classroom*. Oxford: Oxford University Press.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (28. baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kellerman, E. (1991). Compensatory strategies in second language research: A critique, a revision, and some (non-)implications for the classroom. In R. Phillipson, E. Kellerman, L. Selinker, M. Sharwood Smith, and M. Swain (eds.), *Foreign/second language pedagogy research* (142-161). Clevedon: Multilingual Matters.
- Liskin-Gasparro, J. E. (1996). Circumlocution, communication strategies, and the ACTFL proficiency guidelines: An analysis of student discourse. *Foreign Language Annals*, 29(3), 317-330.
- Melanlıoğlu, D. (2014). Üstbilis strateji eğitiminin ortaokul öğrencilerinin okuma kaygılarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 107-119.
- Memiş, M. R. (2019). Kelime öğretim stratejileri ölçeği: Geliştirme, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies*, 14(4), 2579-2593.
- Memiş, M. (2021). *Yabancılarla Türkçe öğretiminin güncel sorunları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Nation, P. (1990). *Teaching and learning vocabulary*. Boston: Heinle & Heinle.
- Oxford, R. L. (1990). *Language learning strategies: What every teacher should know*. Boston, Mass: Heinle ve Heinle.
- Oxford, R. L. (1994). *Language learning strategies: An update*. CAL Online Resources: Digests, ERIC Clearinghouse on Languages and Linguistics, 3-4. Erişim Adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED376707.pdf>.
- Salazar, P. (2006). The use of circumlocution in the foreign language context. *Porta Linguarum*, (5) 7-15.
- Salomone, A. M. & Marsal, F. (1997). How to avoid language breakdown? Circumlocution!. *Foreign Language Annals*, 30(4), 473-484. <https://doi.org/10.1111/j.1944-9720.1997.tb00854.x>.
- Schmitt, N. (1997). Vocabulary learning strategies. In N. Schmitt & M. McCarthy (Eds.). *Vocabulary: Description, acquisition and pedagogy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schullen, M. E. & Jourdain, S. (2000). The Effect of explicit training on successful circumlocution: A classroom study. In J. Lee & A. Valdman (Eds.), *Form and meaning: Multiple perspectives* (231-253). Boston, MA: Heinle.
- Tarone, E. (1977). Conscious communication strategies in interlanguage: A progress report". *TESOL*, (77), 194-203.
- Tarone, E. (1983). Teaching strategic competence in the foreign language classroom. *Studies in Language Learning*, (4), 121-130.
- Tarone, E. (1986). The arm of the chair is where you can use for to write: Developing strategic competence in a second language." *ERIC Clearinghouse*, 1-14.
- Varadi, T. (1973). *Strategies of target language learner communication: Message-adjustment*. Paper presented at the sixth conference of the Romanian-English Linguistics Project in Timisoara.

- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2017). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yule, G. & Tarone, E. (1991). The other side of the page: Integrating the study of communication strategies and negotiated input in SLA. In R. Phillipson, E. Kellerman, L. Selinker, M. Sharwood Smith, & M. Swain (Eds.), *Foreign/second language pedagogy research* (142-161). Clevedon: Multilingual Matters.
- Yule, G. & Tarone, E. (1997). Investigating communication strategies in L2 reference: Pros and cons. In G. Kasper and E. Kellerman (Eds.), *Communication strategies: psycholinguistic and sociolinguistic perspectives* (17-30). New York: Longman.

Extended Summary

1. Introduction

One of the most common problems that learners face when trying to use their narrative skills when learning a foreign or second language is the problem of not finding the appropriate word, which occurs due to insufficient vocabulary. This problem hinders the development of their speaking and writing skills and the effective use of these skills. However, there is a strategy that will help learners overcome this problem. This strategy, whose direct translation into Turkish is 'circumlocution', can be called as an explanation with different words strategy with a more accurate definition.

In a moment of forgetting the word or group of words necessary for self-expression during speaking and writing, the ability to explain in different words, which is an essential need to continue the speaking or writing process, is a critical skill that is important to create and gain awareness in terms of maintain continuity of communication, loss of motivation to learn the target language and eagerness to learn. The mentioned skill, which we call a strategy of explanation with a different word, can occur on its own and at a certain level over time in a small number of individuals with strong foreign/second language learning ability while it cannot be seen in the practices of the other group of learners. Looking at the common characteristics of learners with this skill, it is observed that they are people who have learned another language before, have high problem-solving skills, and are socially extroverted. However, having one or more of these features does not guarantee that the ability to explain itself in different words will be improved. In this respect, it is thought that giving training for explanation with different words strategy to both learners who are not aware of this skill and to a small number of foreign language learners who have this skill instinctively, will provide learners with an useful skill to save the situation in moments that threaten the communication process.

2. Method

In this study, it was aimed to reveal whether the training for the explanation with different words strategy, which is thought to be a useful practice for effective communication without interruption, in moments that occur due to lack of vocabulary and threaten the oral or written communication process, has a positive effect on the speaking and writing success of Turkish learners or not. For this purpose, an experimental training process of six (6) weeks was designed and the research was designed with a pretest/posttest control group quasi-experimental model from real trial models. The research study group consists of forty (40) international students who learn Turkish in two classes at B2 level, which are determined impartially according to the results of the pre-test execution. The datas were collected through the explanation with different words achievement test developed by the researcher and the B1 and B2 proficiency exams. Explanation with different words achievement test consists of two (2) parts as speaking and writing, and a total of forty (40) questions, twenty (20) in each section. On the other hand, only the speaking and writing parts of the proficiency exams that concern the research subject have been taken into consideration.

Explanation with different words strategy training given within the scope of the research was carried out for six (6) weeks and two (2) hours per week. Of the two lecture hours allocated to experimental education, one (1) hour was reserved for speaking and one (1) hour for training and practice and application studies on how to use this skill during writing. At the end of the

training that continues throughout the B2 level, the learners received a total of 12 hours of training. In this process, these strategies were introduced to the learners in order to raise awareness about the description and explanation with different words strategies; what results would be obtained if they were used or not, and how they could help in a meaningful and effective communication process, and how the strategies could be put into use through sample situations were explained. In the next step, some words, phrases, conjunctions and prepositions that will facilitate the use of strategies are taught to encourage learners to use strategies. Later, at the beginning of each lesson, two exemplary practices were repeated by the teacher, and the education process was continued by assigning language speaking and writing tasks to the learners, where they would have the opportunity to use the explanation with different words strategy. When the learners completed the speaking and writing tasks using the cards given to them, the teacher tried to reinforce the learned things by making a final example regarding the same tasks.

3. Findings, Discussion and Results

Training for explanation with different words strategy increased the achievement scores obtained both from the speaking test and the speaking section of the proficiency exam held at the end of the B2 level where the training was continued, and the analysis made revealed that the increase in the success scores of the experimental group was significant. It was observed that the effect of this training on the increase in success was at a high level of 66%. When these results are evaluated together, it can be stated that the training of explanation with different words improves the ability to explain and continue speaking by using other words when an unknown word is encountered during the conversation, and increases the speaking success of Turkish learners and helps them to get better scores in proficiency exams.

Considering the effect of the training given on writing success, it was seen that the experimental group, who received training for explanation with different words strategy, achieved higher success both from the proficiency test developed within the scope of this study and the writing section of the exam at the end of the level compared to the control group. Analyzes also revealed that the advantage of the learners in the experimental group against those in the control group was a significant advantage thanks to the new skill gained. As a result of the calculations performed, it was understood that 61% of the writing success difference between the groups occurred thanks to the training for explanation strategy in different words.

It was stated that there was a significant increase in the total number of words used by learners who could use the explanation with different words strategy during writing and the average number of words they used in a sentence compared to those who did not use this strategy. This result shows that the training provided helps learners to use more sentences while expressing themselves in written form and to make longer sentences. When all the results are evaluated together, the training of explanation with different words, contributes to the learners in terms of continuing the writing action when the word or group of words that corresponds to what is intended to be expressed while writing in a foreign language is not known, explaining a word or situation using various features, forming a longer sentence and explaining the meaning desired to be produced in more detail.

The results of this study, which is the first study on the effects of the training for explanation with different words strategy in Turkish literature, seem to be compatible with the results of many studies (Baradeyah & Farrah, 2017; Campillo, 2006; Scullen & Jourdan, 2000; Salomone &

Marsal, 1997) conducted within the framework of foreign language teaching in international literature. In these studies, it has been reported that the training for explanation with different words strategy has significant contributions especially to the speaking skill. When looking at the other results obtained from the studies in the literature (Kellerman, 1991; Liskin-Gasparro 1996; Salazar, 2006; Schullen & Jourdain, 2000; Yule, & Tarone, 1991; Yule, & Tarone, 1997), the strategy of explanation with different words is an effective tool in maintaining the flow of speech, continuing communication and dealing with problematic vocabulary; It would be a more correct method to teach the strategy with an understanding based on activities in the long term rather than a short-term education so that it can be used comfortably and automatically without hesitation when necessary; It is stated that in order to use this strategy, it is necessary to have a certain linguistic basis, grammar knowledge and basic vocabulary in the target language, therefore it would be more appropriate to teach at intermediate-advanced level.

Etik Beyanname

Bu makalede “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen bütün kurallara uyduğumuzu, “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirmediğimizi, hiçbir çıkar çatışmasının olmadığını ve oluşabilecek her türlü etik ihlalinde sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu beyan ederiz.

Araştırma makalesi: Memiş, M., & Ustabulut, M. Y. (2021). Türkçe öğrenenlerin konuşma ve yazma başarısını artırmak için kullanılabilir faydalı bir uygulama: Farklı kelimelerle açıklama stratejisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 556-574.